

*ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА*

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
E-mail: pskm@open.telekom.rs
Сајт: psss.rs**

ПОЉОПРИВРЕДНИ БИЛТЕН

Број XII бесплатан примерак
Децембар 2017. Косовска Митровица

САДРЖАЈ БИЛТЕНА

РАТАРСТВО

- Гајење грашка – Зоран Милосављевић дипл.инж.

ВОЂАРСТВО

- Подизање засада дуње – Љиљана Гвоздић дипл.инж.

СТОЧАРСТВО

- Поступак са телетом након рођења – Косовка Јакшић дипл.инж.

ЗАШТИТА БИЉА

- Шљивин смотавац – *Cydia funebrana*- Сениша Недељковић дипл.инж.

ЦЕНЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА ПРЕУЗЕТИХ ИЗ СТИПС – а

Поштовани пољопривредни произвођачи посетите интернет страницу www.agronuda.com, а уколико Ви желите да понудите свој производ на продају обратите се нама.

АГРОПОНУДА – БЕРЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА СРБИЈЕ

Гајење грашка

Грашак се углавном гаји ради младог зрна, а ређе због махуна. Поред сезонске употребе свежег зрна велике количине се конзервишу стерилисањем и замрзавањем. По значају и количина прерађевина грашак заузима једно од првих места у конзервној индустрији поврћа. Грашак има и велики агротехнички значај. Захваљујући бактеријама које фиксирају азот земљиште се обогаћује овим неопходним елементом. Како се грашак рано бере може у истој години да се добије још један усев.

Хранљива вредност грашка зависи од стадијума зрелости зрна или махуне (ако се она користи), сорте, начина гајења, исхране биљака и других спољних фактора. Највећу хранљиву вредност има зрело зрно грашка које се код нас мало користи у исхрани људи. Млади грашак је укусно и веома хранљиво поврће.

Грашак је биљка прохладне и влажне климе. Семе почиње да клија већ на 2°C код сорти округлог и глатког семена, док сорте смежураног семена почињу да клијају на 4-6°C. Оптимална температура ницања је око 20°C. Температуре изнад 25°C су штетне, а раст се зауставља на 35°C. Младе биљке грашка могу да издрже краткотрајне мразеве до -6°C. Грашак је биљка која захтева интензивну осветљеност. Светлост је нарочито значајна у периду цветања и заметања махуна и семена. Оптимална влажност земљишта је 60-80%, али ако је земљиште превише влажно усев грашка пропада. Ниска релативна влажност испод 60% и суви ветрови веома су штетни.

Грашак успева на многим типовима земљишта од лаки до тежих. Подводна, забарена и врло тешка земљишта нису погодна за производњу грашка. Најбоље успева на слабо киселом неутралном и слабо алкалном земљишту (pH 6-8).

За гајење грашка потребно је одабрати добро сунчану парцелу, без вишегодишњих корова и опасности од забаривања поплавама. Грашак треба уврстити у плодореду у систему наводњавања. Може да се гаји после парадајза, паприке, житарица и индустриског биља. Он је одличан предусев и не подноси монокултуру.

Основну обраду треба обавити у јесен. Структурна и растресита земљишта треба орати на дубину 25-30 а збијена и тешка дубље на 30-35 см. Лака и оцедна земљишта треба оставити у отвореним браздама а тешка земљишта уситнити још с јесени. Тако се омогућава рана припрема за сетву на тешким типовима земљишта. Потребне грашка за ђубрењем су мање у поређењу са другим повртарским усевима. У земљиште умерене плодности уноси се 20-30 кг азота, 60-80 кг фосфора и 40-60 кг калијума чистог елемента по хектару. Предсетвена припрема почиње чим то временски услови дозволе, у нашим условима у току марта. Растурање ђубрива а затим уситњавање сетвеног слоја обавља се тањирањем, дрљањем или сетвоспремачем.

Грашак се сеје одмах после обављене припреме за сетву. Касније посејан даје по правилу ниже приносе. Касна сетва подбацује у годинама када у току цветања и заметања махуна настане период топлог и сушног времена. Избором сорти различите дужине вегетације и подешавањем времена сетве продужује период бербе и сезона прераде грашка. Продужење сезоне може се постићи и сетвом грашка на различитим надморским висинама. Прво се сеју сорте са глатким семеном јер су оне отпорније на хладноћу. Сетва се обавља у ускоредним сејалицама на растојању 12-20 x 3-4 сантиметара и на дубину 5 см. Зависно од бујности треба обезбедити 100-140 биљака/м². Саветодавац ратарства и повртарства Зоран Милосављевић

Подизање засада дуње

Садњу дуње треба обавити у оптималним условима у јесен или рано у пролеће, као и током зиме ако је земљиште добро припремљено и температура одговарајућа.

Плантажни засади дуње саде се на растојању пет метара ред од реда и три метра у реду (5x3) са 666 биљака по хектару, док у интензивним засадима (4,5x2,5) са 880 биљака по хектару. Као узгојни облик препоручује се котласта круна („ваза“), побољшана пирамидална круна и слободно формирање на појединачним стаблима у окућницама.

Размеравање и обележавање места за садњу треба урадити одмах после равнања терена и припреме земљишта за садњу, користећи маркере и равњаче. Затим следи копање јамића око 50 x50 cm, користећи машинске бургије.

Користити једногодишње саднице које морају бити здраве, да потичу од селекционисаних и здравих матичних стабала, да је идентичност сорте и подлоге сигурна, да имају добро развијен коренов систем, да су умерене бујности, да нису механички оштећене и да је спојно место срасло.

Приликом распореда сорти у засаду, ради бољег оплођења веома је важан распоред сорти, а собзиром да се најчешће ради о мањим површинама, сорте опрашиваче треба ставити у сваки пети ред наизменично и тиме ће оплодна бити задовољавајућа, или на неки други прихватљив начин.

Садња се обавља уобичајено, када је јамић скоро испуњен земљом додаје се око 5 kg згорелог стајњака, при чему се на крају јамић потпуно затрпа ситном земљом и дода комбиновано минерално ђубриво N:P:K нпр. 10:12:26 или 15:15:15 или 16:16:16, у нормама 100-150 g по садници. Да би пријем садница био успешнији после њихове припреме, а пре спуштања у јаму, пожељно је да се корен потопи у раствор свеже балеге и ситне земље или барем само у чисту воду како би се ситна земља што боље везала за жилице (посебно при пролећној садњи). Уколико су саднице дуже време биле у транспорту треба их потопити у чисту воду 24 часа. Ако се садња обавља касно спрелећа, по сувом времену, онда након садње иде заливање са десетак литара воде.

Садња је добро обављена уколико садница не може да се ишчупа благим повлачењем руком, као и ако стајско и минерално ђубриво нису дошли у контакт са жилицама, оне су покривене земљом, а спојно место је изнад земље. Подразумева се да је садница што правија, односно вертикална у односу на земљиште.

Најчешћи узгојни облик је котласта круна, при чему су основа три јаке основне гране постављене под углом између себе од 120 степени, које круни дају отворену форму и омогућавају правилно и добро осветљење и равномерно распоређене квалитетне плодове унутар целе крошње. Код дуње се успешно може формирати и круна са четири до шест основних грана. Након садње у пролеће садница се скрати на 50-60 cm изнад земље. Током лета развиће се више бочних летораста, од којих се изабирају 3 под међусобним углом од 120 степени, на висинском растојању од 10 cm. У односу на вертикалну осу оне треба да су под углом од 45 степени. Да би се то постигло гране треба везати за летве или трске које се за то постављају. То је веома важно, зато што су то касније те три основне скелетне гране. Остале гране се одстрањују. Наредне године у пролеће се наставља са формирањем започетог узгојног облика.

Саветодавац воћарства и виноградарства Љиљана Гвоздић

Поступак са телетом након рођења

У условима нормалног порођаја, крава обично може да устане 10 – 15 минута након рођења телета и одмах му покања пуну пажњу. Лиже га и подстиче да стане на ноге. Три четвртине свих губитака телади настаје приликом порођаја, а само једна четвртина њих умире након тога. За пружање прве помоћи телету потребно је припремити:

- чист пешкир или крпе,
- раствор јода,
- лекове за подстицање дисања. Уколико теле по рођењу не остаје уз мајку, треба припремити одговарајући бокс за смештај животиње. Прва мера у збрињавању телета је да се уклоне остаци слузи из ноздрва и усне дупље. На тај начин омогућава се да ваздух допре до плућа. Стављање прста у ноздрву није баш најбољи начин да се подстакне дисање код телета, пошто постоји могућност од стварања инфекције. Исто тако, није добро ни увлачити сламку у ноздрву, јер је она често запрљана (бактерије, гљивице) тако да лако преко ноздрва може да дође до инфекције горњих дисајних путева. Теле се обично држи за задње ноге да би порођајна слуз која се нагомилала у плућима могла да истече. Порођајна слуз може се нагомилати у великим количинама. Слуз која при овом поступку излази често долази из абдомена и избацује се преко носа. Да би се подстакло на дисање, неки сточари тело телета поливају хладном водом. Ово никако не би требало радити, зато што се тако теле расхлађује. Хладну воду из посуде требало би посути само на главу и врат, јер се непосредно уз потиљак налази центар за дисање. Знак да је теле пребродило кризу је његова способност да подиже главу и легне у прсни положај. Кидање пупчане врпце руком је тешко, јер је она еластична и отпорна. За овај поступак требало би користити хваталицу за крвне судове. Пре стављања инструмента требало би потиснути крв из пупчане врпце надолу. Уколико се пупчана врпца при телењу сама прекине и нормалне је дужине (6 - 9цм) требало би истиснути остатак крви. Ово би требало урадити тако што се стисне пупчана врпца између два прста и крв се потисне надолу. Потом се пупчана врпца отвори на крају и раствор са повидон јодом се потисне ка пупчаном отвору и лагано се масира. Преглед и дезинфекција пупка мере су које се обавезно морају спровести приликом збрињавања телета. Повидон јод је добар за дезинфекцију, а осим тога и исушује пупчану врпцу. Требало би дезинфиковати и област око пупка, а не само пупчану врпцу. Неопходна је и контрола пупка 24 сата по рођењу. Уколико пупчана врпца није потпуно сува, треба предузети још једну дезинфекцију. Нормално и витално теле одмах по рођењу лежи неколико минута у прсном положају са савијеним предњим ногама пре него што покуша да устане. Није добро да теле лежи на боку, јер тада не могу оба плућна крила бити у пуној функцији. Теле се рађа са телесном температуром од 40 степени, која за 12 сати опада на 38 степени. Овај губитак топлоте често је последица ниске температуре у штали. Нагло губљење телесне температуре није добро, па се зато препоручује да се употребе и лампе за грејање.

Шљивин смотавац – *Cydia funebrana*

Шљивин смотавац је штеточина распрострањена у свим реонима где се гаји шљива. Смотавац је распрострањен у Европи, средњој, источној и северној Азији. Ова врста је распрострањена у свим рејонима где се гаји шљива у нашој земљи. Јавља се сваке године. Спада међу економски најзначајније штеточине шљиве, јер у нашим условима, појединих година црвљивост плодова прелази и 40%, а на неким местима достиже 100%.

Прва генерација смотавца утиче на принос због преверременог опадања плодова, док друга и трећа генерација смањује тржишну вредност плодова због црвљивости.

На тек приметним зеленим плодовима могу се видети мали отвори кроз које су се гусенице убушиле у плод и празни јајни хорион. Плодови у којима се развија гусеница постају плаво-љубичасти, а на улазном отвору појављују се капи смоле. Обично током јуна плодови опадају.

Лет лептира у пролеће је јако растргнут, све до половине јуна. Лептири лете у сумрак, а у току дана мирују у крошњи. Лептири су полно зрели одмах после појаве и ако је време топло и тихо, до копулације долази одмах након еклозије, а дешава се у раним јутарњим или касним вечерњим сатима. Већ после 24 часа, ако је оптимална температура (24-26 °C), женка полаже јаја (период 2-4 недеље после цветања).

За прогнозирање напада ове штеточине користи се метода сексуалних мамака (феромони) и визуелна метода. Током вегетације, за тачно одређивање момента прскања неопходно је пратити лет лептира и полагање јаја у воћњаку. Прво третирање започети у почетку пиљења гусеница (7-10 дана након максималног лета лептира).

Интензитет напада шљивиног смотавца може се смањити сакупљањем и уништавањем „црвљивих“ плодова, постављањем ловних појасева и стругањем и уништавањем стале испуцале, коре. Ове мере не дају задовољавајуће резултате, па се у годинама високе бројности популације морају спроводити хемијске мере борбе.

Основа за сузбијање шљивиног смотавца јесте познавање биолошких, морфолошких, еколошких, популационих, фенолошких и других особина ове штеточине. У програму заштите од шљивиног смотавца велику улогу има прогнозно извештајна служба. При прогнозирању, значајну улогу имају феромони у регистравању прве појаве лептира.

Код прогнозе појаве шљивиног смотавца треба имати у виду појаву протандрије (ранија појава мужјака од женке), пошто се у феротрапу лове мужјаци.

Предатори (корисни инсекти) имају веома велику улогу у уништавању шљивиног смотавца. Као предатори шљивиног смотавца регистроване су птице које се хране гусеницама, бубамаре, *forfikula auricularia* идр. па зато треба посветити посебну пажњу њиховој биологији и коришћењу селективних инсектицида.

За сузбијање се примењују следеће методе: хватање лептира помоћу феромона и визуелне методе. У пракси сузбијање пестицидима вршимо против друге генерације у време великог повећања дневног броја мужјака у феротрапу као и утврђивањ већег броја положених јаја на плодовима. Праг третирања врши се када се на више од 10% плодова утврде положена јаја. Од препарата користити: (diazinon) BASUDIN 600-EW, DIAZOL 20-EC, (fenitrothion) FENITROTIONE-50, FENIN, (lambda-cihalotrin) MEGATRIN 2,5-EC, KARATE ZEON BEWECID-40, (metomil) LANNATE 90, BEVENATE, (beta- cifurin) BETA BAYTHROID EC-025.

Третирање поновити након две недеље истим препаратима, али водити рачуна о каренци.

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА, ГРОЖЂА И ПОВРЋА – ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ ЗА
ПЕРИОД ОД 11.12.-18.12.2017.ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	110	130	120
Јабука (остала)	65	80	80
Лимун	110	150	140
Поморанџа	80	150	120
Мандарина	90	150	130
Киви	160	200	180
Крушка	100	100	150
Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	120	120	120
Кромпир	80	50	50
Паприка-шилја	150	-	170
Лук црни	80	50	50
Парадајз	150	-	90
Тиквице	200	-	160
Шаргарепа	80	70	60

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА, ГРОЖЂА И ПОВРЋА – КВАНТАШКЕ ПИЈАЦЕ ЗА
ПЕРИОД ОД 11.12.-18.12.2017. ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	110	100	110
Јабука (остала)	65	65	60
Лимун	110	110	120
Поморанџа	80	80	70
Мандарина	90	110	90
Киви	160	150	120
Крушка	100	80	90

Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	80	80	100
Кромпир	35	35	40
Паприка-шилја	150	-	130
Лук црни	25	30	30
Парадајз	110	-	70
Тиквице	120	-	140
Шаргарепа	30	40	-

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИВЕ СТОКЕ НА ПИЈАЦАМА ЗА ПЕРИОД ОД
11.12.-18.12.2017. ГОДИНЕ*
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Тежина/узраст	Раса	Београд	Краљево	Ниш
Двиске	све тежине	све расе	220	130	-
Јагњад	све тежине	све расе	300	230	260
Јарад	све тежине	све расе	-	150	-
Јунад	350-480кг	СМ	-	-	-
Јунад	>480	СМ	250	-	230
Козе	све тежине	све расе	-	-	-
Крава за клање	све тежине	СМ	-	150	-
Крмаче за клање	>130кг	све расе	150	120	-
Овца	све тежине	све расе	160	120	-
Прасад	16-25кг	све расе	250	180	180
Телад	80-160	СМ	-	400	-
Товљеници	80-120	све расе	170	150	160
Товљеници	>120кг	све расе	170	130	-
Шиљежад	све тежине	све расе	220	-	-

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИТАРИЦА ЗА ПЕРИОД
ОД 11.12.-18.12.2017. ГОДИНЕ*
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА

Јединица мере (дин/кг)	Београд	Краљево	Ниш
Кукуруз	24	24	25
Пшеница	22	25	20
Сточни јечам	24	25	-
Сточно брашно	17	-	-

У току три месеца IV–ог квартала 2017.године ПССС Косовска Митровица је на сајту **www.agoponuda.com** објавила 53 агропонууда:

- ратарство 9
- повртарство 13
- воћарство 2
- сточарство 29

www.stips.minpolj.gov.rs

www.agoponuda.com

AGROPONUDA
BERZA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA SRBIJE